

Pro podporu biodiverzity

Ing. Petr Štěpánek, Ph.D.; Agromanuál

Společnost BASF dlouhodobě podporuje výzkum vlivu a využití nektarodárných pásů na zemědělských pozemcích. I přes nepříznivé deštivé počasí se sešli zájemci o tuto problematiku v Lukavci u Pacova.

Na úvod představil projekt podpory biodiverzity Ing. Daniel Nerad, Ph.D. ze společnosti BASF, který uvedl, že nektarodárné pásy jsou společností BASF v České Republice pěstovány a sledovány již od roku 2012, kdy se prováděl prvotní monitoring vlivu na užitečné organizmy na demonstračních plochách v Kněževsi u Prahy (2012–2015). V roce 2015 byl mezinárodním vládním schválen oficiální dotační titul: Nektarodárné biopásy, který napomohl většímu rozšíření pěstování kvetoucích pásů na běžné plochy. Prvotním impulsem pro započítání spolupráce s farmou pana Václava Velety v Lukavci bylo nalézt vhodné kombinace jednotlivých rostlinných druhů do směsí pro využití na neproduktivních okrajích pozemků a na problematických lokalitách, kde je ztíženo běžné produkční pěstování. V průběhu těchto let bylo sledováno několik různých variant, jako jsou kvetoucí nektarodárné nebo krmné biopásy, souvratové směsky atd. Snahou je rozšířit pestrost zemědělské krajiny a zajistit dostatek potravy pro opylovače. Následovala stručná informace od pana Václava Velety nejmladšího, ohledně jejich farmy a motivace k výše zmíněné spolupráci.

Přímo na pokusné ploše představil jednotlivé varianty a jejich složení Ing. Karel Vejražka, Ph.D. z VÚP v Troubsku u Brna, který je hlavním autorem testovaných směsí a Ing. Kamil Holý, Ph.D. z VÚRV, který sledoval rozdíly v biodiverzitě hmyzu v porostech. Na demonstračním bloku bylo prezentováno několik variant víceletých směsek v prvním, druhém a pátém roce vegetace. Letošní počasí mělo vliv na bezproblémové vzházení jednotlivých druhů ve směsích. Při navrhování směsí je sledováno několik hledisek. V první řadě je při tvorbě směsí třeba vyhovět legislativním požadavkům, aby bylo dostatečné zastoupení kvetoucích

druhů. Kromě jednoletých druhů jako svazanka a hořčice, jsou tak pro víceleté směsky důležité zejména jeteloviny, které se krom kvetení podílejí rovněž i na obohacení půdy o dusík a kořenovou biomasu. Z hlediska vytrvalosti víceletých směsek jsou perspektivní zejména travní směsi (konkurence vůči zaplevelení), které však vyžadují i částečné zastoupení jetelovin (nektarodárný efekt, výživový efekt pro půdu atd.). Směsi které mají vyšší zastoupení kvetoucích složek, případně vůbec neobsahují travní druhy (např. nektarodárné biopásy) mají na pozemku větší životnost do 3 let, kdy začíná převládat plevelné druhy.

Základním komponentem pro založení porostu a udržení v prvním roce je svazanka doplněná malým množstvím hořčice, která je většinou nejlevnějším komponentem ve směsi, ale má také negativní vliv na její trvanlivost a umožnění rozvoje ostatních druhů (v případě jejího vyššího zastoupení ve směsi). Proto by při porovnávání složení a ceny mělo být zohledněno jak je zastoupena, což i vypovídá o kvalitě. Ostatní kvetoucí druhy (zejména pak ze skupiny bylin) většinou směs významně prodražují. Mnoho zajímavých druhů, které by pro tyto směsi bylo použitelných, narážejí navíc i na nedostupnost osiva.

Častou součástí směsí je komanice. I když je to mohutná rostlina, tak při dostatečném zapojení ostatních druhů vytvoří pouze nižší rostliny. Komanice zajišťuje dlouhodobou pastvu pro včely díky postupnému kvetení. Neopomenutelnou výhodou komanice je její mohutný kořenový systém, kdy křídlové kořeny dokážou provzdušnit i podorniční vrstvu a významně tak vylepšit vláhové podmínky na pozemku narušením utuženého podorničí. Díky dodání organické hmoty do celé vrstvy půdy, nedochází k rychlému slehávání a dlou-

hodobě se zlepšují půdní podmínky. Z hlediska narušení velmi utužené podorniční vrstvy, která se vyskytuje především na souvratích, je vhodné volit do směsí vojtěšku a jeteloviny, které umí ještě lépe touto vrstvou pronikat.

Složení směsí se postupně vyvíjí vzhledem k neustálému nárůstu požadavků. Při volbě je třeba hledět nejen na cenu. Levné komponenty jako hořčice nebo lnička splňují požadavky legislativy, ale tvoří hodně nadzemní hmoty, která je především komplikací. Hlavní přínos směsí je v dodání organické hmoty do půdy, díky velkému kořenovému systému. Proto by v porostu mělo být dostatečné zastoupení jetelovin, které hluboce koření, a také trav zajišťujících dlouhodobost (vytrvalost).

Při zakládání porostů meziplodin je třeba dobře zvážit, na jak dlouhou dobu bude porost zakládán a jaký může mít přínos. Pro delší období je vhodné volit jeteloviny, které se stihnou dostatečně rozrůst a prokořenit. Pro kratší období, na podzim nebo při nutnosti časného jarního výsevu, jsou vhodné vymrzající meziplodiny. Pokud dojde k vysemenění, je třeba počítat s vhodným herbicidním zásahem i v následné plodině.

Přínosnými součástmi směsí jsou kvetoucí byliny, které mají příznivý vliv na přitažlivost a dostupnost vhodné potravy pro užitečný hmyz. Zde se však narážejí na nedostatek osiva a jeho extrémní cenu. Proto je zajímavou příležitostí i zakládání ploch pro produkci osiva. Většinou je však třeba optimalizovat celou technologii pěstování, která zajistí zvládnutí celého procesu. Značný vliv bude mít zrušení použitelnosti desikantů. Nově se již ale začínají rozvíjet systémy dvoufázové sklizně a po úplném výpadku desikantů, kdy lze očekávat snížení dostupnosti osiva, se po ověření technologie očekává návrat k původnímu rozsahu produkce. Při porovnání osiva je při dvoufázové sklizni lepší kvalita, je však vyžadována důsledná

technologická kázeň, kdy seč musí proběhnout při dostatečné vlhkosti, aby nedocházelo k opadávání. I na posečených rostlinách se semena donalíjí a dozrají, čímž je zajištěna dobrá klíčivost.

Zajímavou možností využití nektarodárných pásů je jejich zakládání v okolí staveb, kdy legislativní omezení zakazují aplikace herbicidů až k okrajům pozemků. Dochází tak k vylepšení pohledu na zemědělství. Vzhledem k požadavkům, aby založené plochy nebyly nijak narušované, je však třeba informovat veřejnost o významu a nutnosti neporušovat tyto plochy, aby mohly být zařazeny do dotačních programů. Při zohlednění těchto náhrad, se tak mnohdy může stát i ekonomicky zajímavou alternativou k běžnému pěstování.

To je i případ představené mimo-produkční plochy nacházející se na okraji lesa, kde se především v suchých letech významně redukuje výnos. Velký kořenový systém stromů dokáže odebírat vláhu hluboko do pozemku a tím omezují produktivitu. Tyto nektarodárné pásy jsou zakládány již dlouhodobě a plně se projevuje jejich průměrná životnost. Ve druhé sezoně v porostu většinou ze směsí převládají jeteloviny. Po 3 letech se ve směsi začínají intenzivněji vyskytovat problematické plevele, jako jsou šťovíky, které by v případě jejich silnějšího výskytu již v průběhu trvání opatření bylo možno zasáhnout pouze bodovou aplikací herbicidu, na základě výjimky ÚKZÚZ.

☞